

WIESŁAWA KRZACZEK

Rodzaj róża (*Rosa* L.) na Lubelszczyźnie — Genre *Rosa* L. dans la région de Lublin

Wpłynęło 24. VIII. 1963

WSTĘP

Głównym celem niniejszej pracy jest, w miarę możliwości, dokładne podanie rozmieszczenia gatunków róż naturalnie rosnących na terenie Lubelszczyzny. Pod względem znajomości tych roślin wymieniony teren jest mało opracowany. Jest to następstwem ogólnie znanych trudności systematycznych w obrębie rodzaju *Rosa* L.

Po raz pierwszy różę z badanego terenu wymienia J. Rostafiński (1872) na podstawie zielnika W. Jastrzębowskiego; są to *Rosa canina* ze Szczebrzeszyna i *R. gallica* z Chełma, Szczebrzeszyna i Zamościa. Nieliczne stanowiska znajdujemy w pracach florystycznych Eichlera (1883), Hempel (1885), Paczoskiego (1888), Semenowa (1888), Kwiecińskiego (1898), Wóycickiego (1915) i Koporskiej (1929). Dopiero ostatnie lata przynoszą więcej danych o tych roślinach w pracach Sławińskiego (1952), Fijałkowskiego (1959) i Fijałkowskiego, Izdebskiego (1959). Autorzy ci opracowali bogate w różę większe płaty zespołów kserotermicznych na Wyżynie Lubelskiej. Na liście gatunków z tych miejsc nie znalazły się jednak często występująca, zwłaszcza w facji zaroślowej zespołu *Carex humilis* — *Inula ensifolia*, *Rosa Afzeliana* subsp. *coriifolia* ani subsp. *subcollina* oraz interesująca *R. gallica* i *R. Jundzillii*. Ponadto Fijałkowski (1954 a, 1959 a) i Izdebski (1960) wymieniają stanowiska róż w wykazach rzadszych gatunków roślin. O rozmieszczeniu na Lubelszczyźnie relikтового gatunku *Rosa gallica* z wyjaśnieniem jego migracji na badany teren traktuje artykuł Browicza (1962) oparty na danych dotychczas opublikowanych i badaniach autora w terenie. Różę okolic Nałęczowa posłużyły Strasburger i in. (1962) do badań wartości witaminowej (C) „owoców“ tych roślin.

Jako podstawę pracy przyjąłam zielnik Katedry Systematyki i Geografii Roślin U. M. C. S. w Lublinie, zawierający 12 gatunków róż opracowanych w niniejszej

pracy, do którego dołączyłam zbiory własne. Ogółem w zielniku znajduje się około 800 arkuszy zielnikowych badanych roślin. Podaję w pracy tylko dane osobiście zbadane. Przy badaniu rozmieszczenia oparłam się prawie wyłącznie na zbiorach zielnikowych. Uwzględniłam jedynie stanowiska *R. gallica* wymienione w artykule Browicza (1962), ponieważ praca dotyczy gatunku stosunkowo łatwego do rozpoznania. Stanowiska wymienione przez innych autorów pomijam, tym bardziej że w wielu przypadkach ogłoszone stanowiska nie są udokumentowane okazami zielnikowymi. Natomiast tam gdzie stanowiska podane w literaturze mają odpowiedniki w zielniku, brak jest oznaczeń, a w większości okazy nie odpowiadają gatunkom ogłoszonym drukiem. Tak na przykład ogłoszone stanowiska *R. spinosissima* L. odpowiadają złożonym w zielniku młodym, płonym okazom *R. eglanteria*. Z tym ostatnim gatunkiem pomyłono również i błędnie rozpoznano *R. micrantha*. Autorka dodatkowo zwiedziła rzekome stanowiska tych gatunków i, pomimo bardzo dokładnych poszukiwań, nie odnalazła ich. Do chwili obecnej na Lubelszczyźnie oba te gatunki nie zostały znalezione. Pomyłki poczyniono również w rozpoznaniu *R. canina* subsp. *canina*, *R. Afzeliana*, *R. agrestis* i *R. elliptica*. Sprostowanie danych dotychczas opublikowanych jest niemożliwe, ponieważ, jak już wspomniałam, nie wszystkie stanowiska wymienione w literaturze są reprezentowane w zielniku, poza tym zielnik był nieopracowany, co uniemożliwia sprostowanie i tych danych, gdzie były zebrane okazy zielnikowe.

Pracę nad różami rozpoczęłam w 1958 r., kiedy to przygotowując się do pracy magisterskiej przystąpiłam do gromadzenia zbiorów. Zaznajomiłam się też wówczas ze zbiorami róż Muzeum Komisji Fizjograficznej i Instytutu Botaniki PAN w Krakowie.

System i nomenklaturę w niniejszym opracowaniu przyjął według Kellera: „Synopsis Rosarum Spontanearum Europae Mediae“ (1931). Ujęcie to odbiega od „Roślin polskich“ i „Flory polskiej“. Keller najwnikliwiej opisał róże środkowej Europy, a przy opracowaniu ich uwzględnił również materiał zielnikowy z Polski. Dalej korzystałam z opracowań rodzaju *Rosa* L. w następujących dziełach: Ascher-son, Graebner (1900—1905), Hegi (bez daty), Szafer (1935), Pawłowski (1956), Flora Republicii Populare Romîne (1956), Schenk (1955/57). Wyróżniłam odmiany dotychczas nie wyodrębniane w krajowej florze róż: *R. cinnamomea* L. var. *cinnamomea* (var. *typica* R. Keller) i var. *foecundissima* (Münchh) Koch; *R. elliptica* Tausch var. *hispida* R. Keller; *R. villosa* L. subsp. *pomifera* (Herm.) R. Keller var. *recondita* (Puget) Chr. Przy odmianach tych umieściłam krótkie opisy systematyczne. Podobnie postąpiłam i w tych przypadkach, gdzie z powodu braku materiału porównawczego trudno było rozstrzygnąć oznaczenie, a okazy wskazują na nowe lub ciekawe odmiany czy formy. Trudność dokładnego oznaczania sprawiają również w wielu przypadkach niezupełnie zgodne opisy różnych autorów.

Profesorowi drowi J. Motyce dziękuję serdecznie za rady i zainteresowanie tematem oraz prof. drowi B. Pawłowskiemu za udostępnienie zbiorów zielnikowych Komisji Fizjograficznej i Instytutu Botaniki PAN w Krakowie.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA TERENU BADAŃ I WARUNKÓW WYSTĘPOWANIA RÓŻ

Badania obejmują obszar Lubelszczyzny, należący do kilku krain geobotanicznych. Dzięki swemu położeniu teren ten jest interesujący i ważny z geobotanicznego punktu widzenia. Pod względem rozmieszczenia róż naturalnie rosnących Lubelszczyzna odznacza się wyraźnym zróżnicowaniem. Pozwala to na stwierdzenie zależności rozsiedlenia tych roślin od geologii i morfologii terenu, gleb oraz stosunków wodnych. Szczególnie ważne w rozsiedleniu są czynniki edaficzne, a wśród nich ilość zawartego w podłożu węglanu wapnia.

Część północna województwa, która pod względem rejonizacji geobotanicznej należy do krain: Mazowieckiej (okręg Małe Mazowsze), Płaskowzgórza Łukowsko-Siedleckiego i Polesia Tyśmienickiego, ma charakter nizinny i mało urozmaicony. Przeważają tu gleby lekkie bielcowe, aluwialne i torfowe. Występują rozległe obszary podmokłe i łąkowe. Podłoże kredowe zalega głęboko, pokrywają je osady polodowcowe. Flora róż jest bardzo uboga i ogranicza się do gdzieś tam spotykanej róży dzikiej — *R. canina* L.

Odmienne przedstawia się pozostała część województwa, należąca do krain: Wyżyny Lubelskiej, Rostocza, Kotliny Sandomierskiej i Wołynia Zachodniego. Obfitsze występowanie róż przypada na tereny Wyżyny Lubelskiej i Rostocza, których krajobraz jest bardzo urozmaicony. Przejściowy charakter tego terenu warunkuje m. in. występowanie na nim gatunków róż górskich i niżowych, także wschodnich i zachodnich oraz ciepłolubnych zachodnich. W przeważającej części w podłożu występuje kreda, która wychodzi na powierzchnię głównie w części północno-wschodniej i południowej. Całą Wyżynę w zasadzie pokrywają lessy, których grubość jest różna (miejscami nawet do kilkudziesięciu metrów). Pod wpływem silnej erozji (wody opadowe i soliflukcja) wytworzyły się tu różnorodne formy erozyjne; wąwozy, strome ściany i usypiska. Pasma Rostocza zbudowane jest na antyklinie kredowej, znaczne jego wysokości (najwyższy punkt w granicach Polski wynosi 390 m) sprawiają wrażenie grzbietu górskiego, poprzecinanego dolinami Wieprza i Gorajca oraz rozcięciami erozyjnymi. Wznosi się ono stopniowo w kierunku południowo-wschodnim. Klimat regionalny jest nieco odmienny od Wyżyny; zaznacza się tu większa ilość opadów atmosferycznych dochodzących do 700 mm rocznie (Lencewicz 1955).

Róże zajmują najczęściej miejsca eksponowane na południe, murawy, zarośla, brzegi lasów z ciepłą glebą wapienną. W dużym stopniu tworzą ciepłolubne zarośla utrzymujące się obecnie w mało zmienionej postaci na trudno dostępnych partiach zboczy lub wtórnie na ugorach. Utrudnia to zaliczenie ich do bliżej określonych jednostek fitosocjologicznych. Najbardziej zbliżają się do asocjacji zaroślowej z *Prunus spinosa* i *Peucedanum cervaria* Kozłowska (1928), nawiązującej sukcesyjnie do *Querceto-Carpinetum*. Największą różnorodnością występowania gatunków róż odznaczają się zbocza kredowe. Najczęściej spotykanymi gatunkami są na nich: *Rosa Afzeliana*, *R. canina*, *R. eglanteria* i *R. tomentosa*. Oprócz róż występują: *Prunus spinosa*, *Cerasus fruticosa*, *Frangula alnus*, *Juniperus communis*, *Adonis vernalis*, *Peucedanum cervaria*, *Anemone silvestris*, *Aster amellus*, *Salvia*

pratensis, *Campanula sibirica* i inne. Ścisłe przywiązanie do tego typu siedlisk wykazują oba pontyjskie gatunki: *Rosa gallica* i *R. Jundzillii*, najczęściej występujące na rędzinie kredowej. Ścisłą również zależność od płytkiego skalnego podłoża wapiennego obserwuje się u *Rosa agrestis* i *R. elliptica*. Poza tym częstym siedliskiem róż są także zbocza lessowe, co jest niewątpliwie uwarunkowane dużą zawartością węglanu wapnia w podłożu, wilgotnością i nasłonecznieniem. Zubożenie różnorodności gatunków róż zaznacza się w Krainie Wołynia Zachodniego, leżącego na wschód od Rostocza południowego, a przede wszystkim w części Krainy Sandomierskiej, leżącej w granicach województwa lubelskiego. Spotyka się tu gatunki o szerszej amplitudzie ekologicznej, na obszarach pokrytych lessiem. Najczęściej występuje *R. Afzeliana*, poza tym *R. tomentosa* i *R. eglanteria*.

Pod względem geograficznym zaznacza się we florze róż Lubelszczyzny przewaga elementu europejskiego.

WYKAZ SYSTEMATYCZNY RÓŻ LUBELSZCZYZNY I ICH STANOWISK

Stanowiska podawane są od północy ku południowi. W wykazie stanowisk wymienione są kolejno: siedlisko, data zebrania i nazwisko zbieracza. Przyjęto następujące skróty nazwisk zbieraczy: **F.** = Dominik Fijałkowski, **K.** = Barbara Krankowska, **W. K.** = Wiesława Krzaczek, **T. K.** = Tadeusz Krzaczek, **M.** = Józef Motyka. Pozostałe nazwiska cytowane jednorazowo podano w tekście w pełnym brzmieniu. **!** = okaz widziany w terenie, nie zebrany.

Sekcja *Cinnamomeae* Crépin

Rosa cinnamomea L.

Var. *cinnamomea* = var. *typica* R. Keller — Kwiaty pojedyncze, dno kwiatowe i „owoc” kulisty.

Wyżyna Lubelska: Kazimierz, wapienne zbocze, 6. VI. 1947, M. — Okolice Nałęczowa: osada Łąki, przy szosie, 24. VI. 1962, W. K.; Chruszczów, 1962, M. Strasburger. — Jastków k. Lublina, przydroże na podłożu wapiennym, 9. VI. 1946, M. — Lublin, ul. Północna, przydroże lessowe za miastem, 20. VII. 1962, W. K.

Var. *foecundissima* (Münchh.) Koch — Kwiaty pełne lub półpełne.

Wyżyna Lubelska: okolice Nałęczowa: osada Łąki, przychacia, licznie, 24. VI. 1962, **!**; Chruszczów, lessowe zbocze, 24. VI. 1962, licznie, W. K. — Lublin, ul. Północna, przypłocie, 25. IX. 1962, F. — Lublin, cmentarz przy ul. Lipowej, 25. V. 1955, F.

Rostocze: Goraj, przychacie, 20. VI. 1962, W. K. — Szczepieszyn, przydroże na głębokim lessie, 12. VII. 1960, T. K.

Kotlina Sandomierska: Wola Różaniecka, przy drodze wiejskiej, 2. VII. 1962, **!**

Gatunek ze względu na ogólny zasięg (Keller 1931) północno-górski. Hultén (1950) w Skandynawii zalicza go do grupy 39 — roślin kontynentalnych, środkowo-azjatyckich. W Polsce rzadko trafia się na niżej (Szafer 1935). Na Lubelszczyźnie występuje bardzo rzadko, na miejscach słonecznych o głębokim poziomie lessowym. Często jako zdziczała, zwłaszcza var. *foecundissima*, która ze względu na pełne kwiaty jest częściej hodowana. Miedze, przydroża, zbocza, przychacia.

Sekcja *Gallicae* Crépin

Rosa gallica L.

Wyżyna Lubelska: Uhrusk k. Chełma, zarośla na zboczu wału uhruskiego, 27. VI. 1958, F. — Guźówka k. Wysockiego, słoneczne zarośla lasu dębowego, 9. VII. 1958, F. — Zawada k. Zamościa, las dębowy z *Quercus sessilis*, 26. VI. 1959, F. — Zawada, przy drodze do Kątów, zarośla krzewiaste na brzegu lasu dębowego na rędzinie kredowej, 16. VI. 1962, W. K. — Kąty II, na miedzy, na rędzinie kredowej, licznie, 17. VI. 1962, W. K.; zarośla krzewiaste na brzegu lasu dębowego (w runie *Adonis vernalis*), 19. VI. 1962, W. K. — Łabunie k. Zamościa, polana leśna, na kredzie, 15. VII. 1957, F.

Z ogólnego zasięgu (Keller l. c.) jest *R. gallica* gatunkiem śródziemnomorsko-pontyjskim. Gatunek ten, uchodzący za reliktowy i stosunkowo łatwy do rozpoznania, od dawna budził zainteresowanie badaczy i dziś spośród gatunków róż posiada najlepiej znane rozmieszczenie w Polsce (mapka, Brzyski 1961). Ostatnio ukazał się artykuł (Browicz 1962) omawiający wnikliwie rozmieszczenie *Rosa gallica* na Lubelszczyźnie. Autor artykułu oparł się na badaniach własnych i literaturze. Z wielu wymienionych stanowisk znajdują się okazy w badanym zielniku, uważam za zbyteczne powtarzanie ich i tylko uzupełniam wyżej rozmieszczenie stanowiskami dotychczas nie opublikowanymi. Uzupełniając również dane z literatury dodam, że z okolic Puław gatunek ten był podawany już w r. 1888 przez Semenowa — „na zboczach wzgórz za wsią Włostowicami”. *R. gallica* na Lubelszczyźnie występuje wielopostaciowo, wykazując zmienność w kształcie, wielkości, owłosieniu i piłkowaniu liści, okryciu kolczastym pędów oraz owłosieniu szyszek słupków. Brak materiału porównawczego nastręcza duże trudności bliższego oznaczenia tych form.

Sekcja *Jundzilliae* Crépin

Rosa Jundzillii Besser

Var. *Jundzillii* = var. *typica* R. Keller

Wyżyna Lubelska: Łabunie k. Zamościa, polana śródleśna na podłożu kredowym, 15. VII. 1958, F.

Var. *trachyphylla* (Rau) Crépin.

Wyżyna Lubelska: Piotrowice k. Nałęczowa, przy drodze polnej, VII. 1962, M. Strasburger. — Łąki k. Nałęczowa, słoneczne zbocze lessowe, 1 okaz, 24. VI. 1962, W. K. — Sobianowice, zbocze lessowe, 2. VI. 1950, F. — Długie, zbocze lessowe, 4. VI. 1950, F. — Białopole k. Chełma, zarośla na podłożu kredowym, 11. VI. 1958, F. — Kąty II k. Zamościa, zbocze wzniesienia z *Linum flavum* i *Inula ensifolia*, 19. VI.

1962, W. K.; na miedzy pod lasem, w pobliżu *R. gallica*, na rędzinie kredowej, 19. VI. 1962, W. K.; wzniesienie, murawa stepowa z licznym *Adonis vernalis* przy drodze do Wychodów, 19. VI. 1962, W. K. — Niedzieliska k. Zamościa, słoneczne zbocze kredowe, 18. VI. 1959, F.

Postać zbliżona do var. *pseudo-flexuosa* (Ozanon) R. Keller — Kolce różne, liście owłosione i pod spodem ogruczone.

Wyżyna Lubelska: Czechówka k. Grabowca, słoneczne zbocze kredowe, 11. VI. 1959, F.

Okaz odbiegający cechami od opisanych dotychczas odmian. Krzew niski o gałązkach rozłożystych. Kolce różne: obok większych także mniejsze. Listki średnio duże, jajowate, pod spodem owłosione na całej powierzchni (brak gruczołków), ogonki meszkowate z rozrzuconymi gruczołkami. Szypułki silnie okryte trzoneczkowatymi gruczołami z wmieszanymi drobnymi kolcami. Działki na grzbiecie ogruczone. Płatki duże, intensywnie różowe. Szyjki słupków gęsto owłosione. Dojrzała owocnia jajowata.

Wyżyna Lubelska: Kąty II k. Zamościa, wzniesienie, murawa stepowa z licznym *Adonis vernalis* przy drodze do Wychodów, 19. VI. 1962, W. K.

Gatunek podobny do *R. gallica* pokrojem i wymaganiami siedliskowymi. Podobnie jak *R. gallica* jest rośliną ciepłolubną i najczęściej spotykaną na Lubelszczyźnie w zaroślach kserotermicznych lub na murawach stepowych na kredowej rędzinie. Przydroża, brzegi lasów, miedze, suche zbocza. Jest jednak rzadsza od poprzedniego gatunku. Bogate jej stanowisko odnalazłam w Kątach II k. Zamościa, na płatach z roślinnością kalcyfilną (Izdebski, Fijałkowski 1959); na zboczu wzniesienia z *Linum flavum*, *Inula ensifolia* i *Carex humilis* oraz licznie na płacie z b. częstym *Adonis vernalis* i innymi gatunkami róż. W Polsce, jak i w krajach sąsiednich, jest rośliną rzadką. Z ogólnego zasięgu (Keller l. c.) jest gatunkiem pontyjskim, lecz sięga dalej na północ niż *R. gallica* (Szafer 1935).

Sekcja *Caninae* Crépin

Podsekcja *Vestitae* Christ

Rosa villosa L.

Subsp. *pomifera* (Herrm.) R. Keller et Gams

Var. *recondita* (Puget) Chr. — Liście duże, ponad 3 cm długie, z obu stron owłosione. „Owoce” okrągłe lub jajowato okrągłe.

Polesie Tyśmienickie: Nowa Wola k. Lubartowa, przydroże, 8. VIII. 1961, F.

Wyżyna Lubelska: okolice Lublina: Dys, zarośla zbocza lessowego, 16. VIII. 1948, F.; Ciecierzyn, słoneczne zbocze lessowe, 28. VI. 1962, W. K.; Charleż, zbocze lessowe, 15. VI. 1951, F.; Łuszczów, zarośla zbocza lessowego, 6. VI. 1950, F.; Pliszczyn, zbocze lessowe, 4. VIII. 1948, F.; Zagrody, zbocze

lessowe, 30. VII. 1948, F.; Jakubowice Murowane, zbocze lessowe, 22. VII. 1948, F.; Jakubowice Końskie, zarośla zbocza lessowego, 18. VIII. 1948, F.; Lipniak, zbocze lessowe, 25. VIII. 1948, F.; Dąbrowica, zbocze lessowe, 20. VIII. 1948, F.; Kol. Sławinek, zbocze lessowe, 26. VIII. 1948, F.; Helenów, górny brzeg lessowego wąwozu, 28. VIII. 1962, W. K. — Majdan Krzywski k. Piask, podnóże zbocza, 30. VII. 1948, F. — Stróża k. Krasnika, zarośla wąwozu lessowego, 2. VIII. 1959, F. — Wymysłów k. Annopola, zbocze nad Sanną, 30. VIII. 1958, F.

Kotlina Sandomierska: Morgi k. Frampola, piaszczysty brzeg lasu jodłowego, 2 krzewy, 10. VII. 1962, W. K.

Występowanie tego rzadkiego podgatunku na Lubelszczyźnie zasługuje na uwagę. Z ogólnego zasięgu (Keller l. c.) jest to podgatunek górski; ku południowi sięga po północną część Półwyspu Apenińskiego, na północy w Skandynawii do 70° szer. półn. (Hultén l. c., mapka 1071). W górach (Alpy szwajcarskie) dochodzi do 2500 m (Keller l. c.). W Polsce rozmieszczenie jego wymaga badań; podawany był z Pomorza, Poznańskiego (Keller l. c.), Śląska (Szafer l. c.) i Ojcowa (Besser 1809). Według Szafera (1935) na ziemiach polskich występuje prawdopodobnie tylko zdziczały, na południowym zachodzie. Na badanym terenie podane stanowiska najprawdopodobniej są naturalne, wiele z nich znajduje się w dużej odległości od osad i to o tak niskiej kulturze ogrodniczej, że zdziczenie jest prawie wykluczone. Występuje prawie zawsze na lessowych zboczach, głównie na Wyżynie Lubelskiej. Wykazuje małą zmienność. Wszystkie okazy należą do dość rozpowszechnionej var. *recondita* (Puget) Chr., przeważa forma o silnie piórkowych działkach kielicha.

Subsp. *mollis* (Sm.) R. Keller et Gams

Polesie Tyśmienickie: Kolechowice k. Ostrowa Lub., łąki nad Tyśmienicą, 7. VII. 1960, F.

Wyżyna Lubelska: Opole pow. Puławy, brzeg lasu sosnowego na piasku, 2. VII. 1947, M. — okolicę Lublina: Niemce, przy drodze z Niemiec do lasów kozłowieckich, 2. VII. 1949, M.; Jastków, brzeg lasu dębowego na żyznym podłożu, 9. VI. 1946, M. — Pawłów k. Rejowca, las dębowy na rędzinie kredowej, 13. VII. 1960, F. — Krasnystaw, brzeg lasu sosnowego, 8. VII. 1958, W. K. — Orłów Murowany k. Izbicy, wzgórze wapienne, 4. VII. 1958, W. K. — Krasne k. Izbicy, zbocze kredowe, 16. VI. 1958, F. — Brzeziny k. Wojśławic, słoneczne zbocze lessowe, 8. VII. 1959, F. — Strzyżów k. Hrubieszowa, zarośla zbocza kredowego, 13. VI. 1958, F. — Skomorochy Małe, słoneczne zbocze kredowe, 12. VI. 1959, F. — Zawada k. Zamościa, las dębowy z *Quercus sessilis*, 26. VI. 1959, F.

Roztocze: Szczeczeszyn, zarośla zbocza lessowego, 21. VI. 1958, F. — Podklasztor k. Krasnobrodu, brzeg lasu, na piasku, 12. VII. 1959, T. K.

Kotlina Sandomierska: Zdziechowice k. Zaklikowa, lessowy wąwóz, 7. VIII. 1959, F. — Korytków Mały, przy drodze do Cacanina, na piasku, 29. VI. 1962, W. K.

Podgatunek ten posiada ogólne rozmieszczenie podobne do subsp. *pomifera*, lecz jest rzadszy. Głównie występuje w Europie północnej, (Keller l. c.) rzadko lub b. rzadko w Europie środkowej. Hultén (l. c.) zalicza go również do tej samej grupy co subsp. *pomifera* (grupa 20 — rośliny subatlantyckie). W Polsce (Szafer l. c.) występuje w północno-zachodniej części; z Pomorza i Poznańskiego wymienia go Keller (l. c.). Występowanie tej rzadkiej róży w Polsce wymaga jednak

dalszych badań. Na Lubelszczyźnie jest rośliną bardzo rzadką, rośnie na miejscach nasłonecznionych i wykazuje znaczne przywiązanie do podłoża bogatego w wapń (Motyka 1947). Badane okazy wyróżniają się silną zmiennością.

Rosa omissa Déséglise

Wyżyna Lubelska: okolice Nałęczowa: Charz, górny brzeg lessowego wąwozu, 1 krzew, 14. VII. 1962, W. K.; Łąki, wąwóz lessowy za rzeczką Bystrą, 24. VI. 1962, W. K. — okolice Lublina: Jastków, brzeg lasu dębowego na podłożu lessowym, 9. VI. 1946, M.; Marysin, przydroże na podłożu lessowym, 9. VI. 1946, M.

Roztocze: Frampol, na dnie niewielkiego wąwozu wśród pól, po prawej stronie szosy do Goraja, 1 krzew silnie niszczone, 5. VIII. 1962, W. K.

Kotlina Sandomierska: Łysaków k. Zaklikowa, wapienne zbocze, 29. VIII. 1958, F.

Jest to prawdopodobnie najrzadsza z naszych róż. Występuje głównie na zachodzie, ale i tam jest, jak się wydaje, bardzo rzadka. Wymieniana była z Poznańskiego i Śląska (Keller l. c.) oraz z Tatr (Pawłowski 1956). Swym występowaniem obejmuje obszar na wschód od Polski, na północ sięga do południowej Skandynawii — jednak Hultén (l. c.) nie wymienia jej, na zachód do Anglii (Keller l. c.), na południu sięga po Szwajcarię i południową Francję. Z ogólnego zasięgu (Keller l. c.) jest więc *R. omissa* gatunkiem północno-zachodnio-europejskim. Stanowiska z badanego terenu są ciekawe, przyczynią się do poznania przebiegu wschodniej granicy zasięgu przebiegającej przez Polskę, którą będzie można wytyczyć po lepszym zbadaniu kraju. Na Lubelszczyźnie *R. omissa* występuje bardzo rzadko, w pojedynczych krzewach, najczęściej na lessowych zboczach. Okazy są zmienne, ale wszystkie posiadają ogruczone szypułki i liście pod spodem. Gatunek dotychczas z Lubelszczyzny nie podawany.

Rosa tomentosa Smith

Dość częsta na Lubelszczyźnie, jak i w pozostałej części kraju z wyjątkiem Tatr (Pawłowski 1956) i Gorców (Kornaś 1957), gdzie jest bardzo rzadka.

Jest częstym składnikiem zbiorowisk zaroślowych typu *Prunus spinosa* i *Peucedanum cervaria* Kozłowska (1928). *Rosa tomentosa* oraz *R. canina* i *R. eglanteria* są najczęściej wymieniane z siedlisk kserotermicznych (Kozłowska 1928, Motyka 1947, Sławiński 1952). Szczególnie częsta na podłożu wapienistym, występuje także na miejscach piaszczystych lub kamienistych. Według swego ogólnego zasięgu jest *R. tomentosa* gatunkiem właściwym Azji Mniejszej i Europie z wyjątkiem części najdalej położonej na południe (Keller l. c.). W Alpach i Pirenejach sięga do 1500 m. Hultén zalicza ją w Skandynawii do roślin subatlantyckich, przekracza tam niewiele 60° szer. półn. (Hultén l. c. mapka 1070). Okazy z badanego terenu wyróżniają się bardzo dużą zmiennością, częstsza jest subspp. *pseudo-scabriuscula* R. Keller.

Subsp. *eutomentosa* Schalow

Wyżyna Lubelska: Parchatka k. Kazimierza, słoneczne zbocze lessowe, 14. VIII. 1959, F. — okolicie Nałęczowa: Nałęczów, góra Jabłuszko, licznie, 15. VII. 1962, W. K.; Charz, u wejścia do lessowego wąwozu, 15. VII. 1962, W. K.; Bochothnica Kościelna, górny brzeg lessowego wąwozu, 4. VII. 1962, W. K. — Wzgórze k. Rejowca, 17. VII. 1949, M. — Zagrody k. Rejowca, zarośla zbocza kredowego, 16. VIII. 1958, F. — Skomorochy Małe k. Grabowca, kredowe zbocze, 14. VII. 1958, F.

Roztocze: Brody Duże k. Szczepieszyna, wapienne zbocze, 17. VIII. 1960, W. K. — Józefów, zarośla na wzgórzu litotamniowym, licznie, 14. VII. 1962, W. K. — Hamernia, zarośla wzgórza litotamniowego, 11. VII. 1959, T. K. — Susiec, na dnie wąwozu, 2. VII. 1962, W. K. — Oseredek, przy drodze leśnej, 9. VII. 1959, T. K. — Borowina, przy szosie, 9. VII. 1959, T. K.

Kotlina Sandomierska: Luchów Górny, lessowe zbocze, 8. VIII. 1962, W. K.

Subsp. *pseudo-scabriuscula* R. Keller

Płaskowzgórze Łukowsko-Siedleckie: Wygody k. Janowa Podlaskiego, piaszczyste brzegi, Bugu, 15. IX. 1962, F.

Wyżyna Lubelska: Mięćmierz k. Kazimierza, kredowe zbocze, 16. VI. 1959, F. — Brzeziny k. Wojsławic, słoneczne zbocze lessowe, 8. VII. 1959, F. — Skomorochy Małe k. Skierbieszowa, słoneczne zbocze kredowe, 12. VI. 1959, F. — Zawada, brzeg lasu mieszanego przy drodze do Katow, 27. VII. 1962, W. K. — Huszczka, lessowe zbocze, 17. VII. 1958, F. — Łabunie, polana śródleśna na podłożu kredowym, 15. VII. 1957, F. — Węglin k. Kraśnika, zarośla wąwozów, 8. VIII. 1959, F.

Roztocze: Panasówka, zarośla przy szosie, 6. VIII. 1962, W. K.; na miedzy, na wapiennym zboczu, 6. VIII. 1962, W. K. — Brody Duże, przydroże, podłoże wapienne, 29. VII. 1962, W. K. — Kosobudy, brzeg lasu, 10. VIII. 1951, F. — Józefów, wzgórze litotamniowe, 18. VIII. 1960, W. K. — Susiec, górny brzeg wąwozu, 2. VII. 1962, W. K. — Tarnowola, zbocze litotamniowe, 6. VII. 1959, T. K. — Chodywańce k. Tomaszowa Lub., przydroże na rędzinie kredowej, 18. VIII. 1960, F. — Bełzec, lasy na wydmach piaszczystych, 5. VIII. 1958, F.

Wołyń Zachodni: Werbkowice, lessowe przydroże, 10. VII. 1959, W. K. — Mirce, brzeg lasu mieszanego, 10. VII. 1959, W. K. — Łastów, lessowe przydroże, licznie, 12. VII. 1959, W. K.

Kotlina Sandomierska: Szczecyn k. Gościeradowa, zbocze z odsłoniętym wapieniem litotamniowym, 30. VIII. 1958, F. — Dąbrowica k. Biłgoraja, brzeg lasu, przy drodze, 15. VI. 1962, T. K.

Podsekcja *Rubiginosae* DC.

Rosa eglanteria L.

Var. *umbellata* (Leers) Du Mortier.

Wyżyna Lubelska: Bochothnica k. Kazimierza, zbocze kredowe, 16. VI. 1959, F. — Podgórz k. Kazimierza, lessowe zbocze, 16. VI. 1959, F. — Mięćmierz, kredowe zbocze, 16. VI. 1959, F. — Kazimierz, lessowe zbocze koło Domu Noclegowego PTTK, 12. VIII. 1959, F.; lessowe zbocze, 18. VII. 1946, K. — okolicę Nałęczowa: Wąwolnica, 11. VIII. 1959, F.; Łąki, górny brzeg lessowego wąwozu, młody krzew, 17. VIII. 1962, W. K.; Nałęczów, góra Jabłuszko, 17. VIII. 1962, W. K.; między Bochothnicą Kościelną a Antopolem, nad rowem przy szosie, 1962, M. Strasburger. — okolicę Lublina: Jakubowice, lessowy wąwóz, 18. VIII. 1948, F.; Ciecierzyn, zbocze lessowe, 10. VIII. 1948, F.; Sobianowice, zarośla lessowego wąwozu, 9. VI. 1949, F.; Długie, lessowe zbocze, 15. VII. 1948, F.; Dąbrowica, lessowe zbocze, 16. VIII. 1951, F.; Czechów, przydroże na podłożu lessowym, 1 okaz, 21. VI. 1946, M., zbocze lessowe, 19. VI. 1949, F.; Helenów, brzeg pola przy ul. Wojciechowskiej, 2. VI. 1962, W. K. — Podzamcze k. Bychawy, na zboczu, 1. VIII. 1947, K. — Karpiówka k. Kraśnika, lessowe zbocze, 3. VII. 1959, F. — Wymysłów

k. Annopola, wydmy piaszczyste, 22. VIII. 1959, F.; zbocze nad Sanną, 30. VIII. 1958, F. — Węglin k. Kraśnika, las z *Quercus sessilis*, 30. VIII. 1958, F.; zarośla wąwozów, 8. VIII. 1959, F. — Gorzków k. Krasnegostawu, słoneczne zbocze kredowe, 4. VII. 1961, F. — Horodysko k. Wojsławic, 8. VII. 1959, F. — Izbica, piaszczyste wzniesienie k. drogi, 28. VIII. 1962, F. — Orlów Murowany, wzniesienie, podłoże marglowe, 4. VII. 1958, W. K. — Nawóz i Sulówek k. Izbicy, torfowisko niskie, 1. VI. 1958, F. — Wisłowiec, las sosnowy na rędzinie kredowej, 7. VII. 1959, F. — Zawada, przerzedzony las sosnowy na piasku, 18. VI. 1962, W. K.; płat zaroślowy przy drodze do Kątów, 27. VII. 1962, W. K.; w lesie, przy drodze do Kątów, 27. VII. 1962, W. K. — Kąty, przy drodze leśnej, 28. VII. 1962, W. K. — Kąty II, przerzedzony las na podłożu marglowym, 28. VII. 1962, W. K.; murawa stepowa przy drodze do Wychodów, 28. VII. 1962, W. K. — Klemensów, zbocze lessowe, 27. VI. 1959, F. — Huszczka, lessowe zbocze, 17. VIII. 1951, F. — Łabunie, słoneczne zbocze, VII. 1955, Wasiura. — Huta Dzierzżyńska, zbocze przy drodze do lasu, podłoże wapienne, 1. VII. 1958, W. K.

Roztocze: droga polna ze Szczepieszyna do Sąsiadki, podłoże lessowe, 3. VII. 1960, W. K. — Szczepieszyn, brzeg drogi polnej, 13. VI. 1947, M.; zbocze lessowe przy lesie, 15. VI. 1947, M. — Lipowiec k. Szczepieszyna, zarośla lessowego wąwozu, 19. VI. 1958, F. — Brody Duże, zbocze z roślinnością wapieniolubną, licznie, 19. VI. 1962, W. K.; jak poprzednia, forma o wydłużonych „owocach“, 29. VII. 1962, W. K. — Brody Małe, przydroże, 19. VI. 1962, W. K. — Zastawie, wapienne zbocze k. kapliczki, 6. VII. 1962, W. K. — Bononia, przerzedzony las sosnowy na zboczu, 7. VII. 1962, W. K. — Frampol, zbocza wapienne, licznie, 5. VIII. 1962, W. K.; na między wśród pól, 5. VIII. 1962, W. K. — Borowina, przy szosie do Krasnobrodu, 9. VII. 1959, T. K. — Józefów, zarośla na kamieniołomach wapieni litotamniowych, licznie, 14. VII. 1962, W. K. — Długi Kąt, IX. 1960, T. K. — Wapielnia, wzgórze litotamniowe, 9. VIII. 1960, W. K. — Oseredek, przy drodze leśnej, IX. 1960, T. K. — Susiec, brzeg lasu sosnowego, na piasku, 2. VII. 1962, W. K. — Paary, przy drodze polnej, 12. VIII. 1959, T. K.

Kotlina Sandomierska: Zaklików, wydmy piaszczyste, 6. VIII. 1959, F. — K. Frampola, brzeg lasu przy Błocie Rakowskim, 21. VIII. 1959, T. K. — Luchów Górny, lessowe zbocze, 8. VIII. 1962, W. K.

Stanowiska okazów szczątkowych lub zebranych z młodych płonych krzewów i nie dających się bliżej określić, zbliżonych do var. *umbellata*.

Wyżyna Lubelska: Dys k. Lublina, lessowy wąwóz, 16. VIII. 1948, F. — Ratoszyn k. Chodla, niskie zbocze kredowe, 20. VIII. 1951, F. — Góra Jurnica k. Kraśnika, zarośla zbocza kredowego, 6. VII. 1958, F. — Węglin k. Kraśnika, zarośla wąwozów, 8. VIII. 1959, F. — Krzczonów k. Bychawy, młody las grabowy na rędzinie, 7. VI. 1958, F. — Krasne k. Izbicy, zarośla zbocza kredowego, 21. IV. 1958, F. — Iłowiec k. Skierbieszowa, lessowe zbocze, 17. VI. 1958, F. — Dziewcza Góra k. Zamościa, słoneczne wzgórze kredowe, 4. VI. 1959, F. — Kąty, zbocze kredowe, 7. V. 1955, Wasiura; las dębowy na rędzinie kredowej, 26. VI. 1959, F. — Klemensów, wapienne zbocze, 22. VI. 1955, F. — Zakłodzie k. Radeckizny, zarośla zbocza lessowego, 2. VI. 1958, F.

Roztocze: Gorajec k. Szczepieszyna, las bukowo-grabowy, 20. VI. 1958, F.

Gatunek dość częsty na Lubelszczyźnie, szczególnie na miejscach oświetlonych i o podłożu bogatym w wapń, spotykany także na piasku. Rośnie często wspólnie z *R. tomentosa*. Przydroża, zarośla, zbocza. Mimo swej częstotliwości na badanym obszarze wykazuje bardzo małą zmienność, występuje tylko w jednej odmianie: var. *umbellata* (Leers) Du Mortier.

R. eglanteria jest pospolita również na pozostałym obszarze Polski i we wszystkich krajach sąsiednich. Z ogólnego zasięgu (Keller l. c.) jest gatunkiem środkowo-europejskim. Według rozmieszczenia w Skandynawii, gdzie przekracza 60° szer. półn., Hultén zalicza ją do roślin subatlantyckich.

Rosa agrestis Savi

Var. *inodora* (Fries) Borbás

Wyżyna Lubelska: Chełm, przydroże, IX. 1951, F. — Stawska Góra, step, szczyt wzniesienia wapiennego, 20. VII. 1957, K. Izdebski. — Żółtanice k. Chełma, zarośla na próchnicznej rędzinie kredowej, 31. VII. 1958, F. — Kumów Majoracki, słoneczne zbocze wapienne, 23. V. 1958, ?. — Krasnystaw, zbocze, nad źródłem, 8. VII. 1958, W. K. — Gliniska k. Grabowca, kredowe zbocze, 14. VII. 1958, F. — Huszczka, wapienne zbocze, 18. VIII. 1951, F. — Kąty, las dębowy na rędzinie kredowej, 26. VI. 1955, F.

Roztocze: Gorajec k. Szczepieszyna, las bukowo-grabowy, 20. VI. 1958, F. — Panasówka, wapienne zbocze porośnięte trzcinami, bukami, tarniną i różami, licznie, 6. VIII. 1962, W. K.; nad rowem przy szosie, 6. VIII. 1962, W. K.

Na Lubelszczyźnie bardzo rzadka, przywiązana szczególnie do ciepłych zboczy wzniesień i płytkiego skalnego podłoża wapiennego. Zbocza, miedze. Dość liczne stanowisko tej róży odnalazłam w Panasówce k. Frampola, na wzniesieniu z wapiennym rumoszem skalnym, gdzie występuje często, lecz nie tworzy skupień. Wzniesienie jest częściowo uprawiane, a częściowo porasta je roślinność zaroślowa silnie niszczone (m. in. przez wypalanie), co utrudnia określenie jej pod względem fitosocjologicznym. Gatunek ten wykazuje na Lubelszczyźnie małą zmienność, przejrane okazy należą do var. *inodora*.

R. agrestis występuje w kraju głównie w Karpatach, pospolita w Gorcach (Koronaś 1957), z niżej znana jest z Pomorza i Poznańskiego (Szafer 1935). Określenie dokładnego rozmieszczenia jej wymaga dalszych badań, które pozwolą wykreślić północną granicę zasięgu przebiegającą przez Polskę (Szafer l. c.). Pod względem rozmieszczenia geograficznego (Keller l. c.) jest gatunkiem śródziemnomorsko-środkowoeuropejskim; swym występowaniem zajmuje obszar od Hiszpanii i północnych wybrzeży Afryki do północnej części Półwyspu Bałkańskiego, środkową Europę, na zachodzie poprzez Francję sięga do południowej Anglii, Irlandii, na północy sięga do Danii i południowej Szwecji. Hultén (l. c.) zalicza ją podobnie, jak wyżej wymienione gatunki sekcji *Caninae* Crépin, do grupy roślin subatlantyckich i najdalej wysunięte stanowisko na północ zakreśla w północnej części Jutlandii (mapka 1064). Najwyższą wysokość osiąga w górach Szwajcarii, gdzie dochodzi do 1660 m (Keller l. c.).

Rosa elliptica Tausch

(*R. graveolens* Grenier, *R. inodora* Fries)

Var. *hispida* M. Schulze — Kwiaty bladuróżowe, szypułki kwiatowe delikatnie ogruczołone. Liście z obu stron skąpo owłosione i pod spodem z licznymi gruczołkami. Odmiana dotychczas z Polski nie podawana.

Wyżyna Lubelska: Bochotnica k. Kazimierza, kredowe zbocze, 16. VI. 1959, F.

Okaz bliżej nieoznaczalny z powodu nieznajomości barwy kwiatu. Liście pod spodem na głównym nerwie bardzo skąpo owłosione, ale z obu stron ogruczołone.

Wyżyna Lubelska: Zagrody k. Lublina, lessowe zbocze, 24. VII. 1948, F.

Gatunek bardzo rzadki we florze Lubelszczyzny. Badając zielnik zaliczyłam do *R. elliptica* okazy tylko z dwu stanowisk, dotychczas nie publikowanych. Inne nieliczne okazy znajdujące się w zielniku i odpowiadające podawanym w literaturze stanowiskom *R. elliptica* należą do *R. agrestis*. Tak więc dotychczas ogłoszone stanowiska w literaturze z badanego terenu są bardzo wątpliwe i najprawdopodobniej należą do *R. agrestis*, która jest częstsza, albo nawet do *R. eglanteria*.

W Polsce według dotychczasowych danych (Szafer 1935) swym występowaniem ograniczona była do Ziem Zachodnich. Stanowiska z Lubelszczyzny należy zaliczyć do leżących w pobliżu lub na północno-wschodniej granicy zasięgu, która przebiega przez Polskę, ale dokładnie nie jest znana. Według ogólnego zasięgu (Keller l. c.) jest *R. elliptica* gatunkiem środkowoeuropejskim. Obszar jej występowania jest mniejszy, niż u podobnej do niej wyglądem i wymaganiami siedliskowymi *R. agrestis*. Występuje w południowej Anglii, środkowej Europie, na północy sięga do Danii i południowej Szwecji, na wschodzie po zachodnią część ZSRR, a na południu sięga do Włoch (Lawałrée 1960). W górach dochodzi do 2000 m.

Podsekcja *Eucaninae* Crépin

***Rosa obtusifolia* Desvaux**

(*Rosa tomentella* Leman)

Var. *tomentella* (Lem.) R. Keller — Liście podwójnie piłkowane, na górnej stronie przylegająco, pod spodem silnie owłosione średnio duże, jajowato-okrągłe. Szypułki nieogruczolone, szyjki słupków wełnisto owłosione, „owoce“ drobne okrągławe. Kwiaty drobne, lekko różowe.

Roztocze: Józefów, zarośla na wzgórzu z wapieni litotamniowych, wystawa południowa, 14. VII. 1962, W. K.

Gatunek nowy dla flory Lubelszczyzny, również po raz pierwszy notowany na niżu polskim. Według ogólnego rozmieszczenia (Keller l. c.) jest *R. obtusifolia* gatunkiem środkowo-południowo-europejskim; ku północy sięga do południowej Skandynawii, skąd jednak Hultén (l. c.) nie wymienia jej. W Alpach (Keller l. c.) dochodzi do ± 1400 m. W Polsce dość pospolicie występuje jedynie w niższych krainach górskich Karpat, na pozostałym terenie wymaga badań.

Odkryte stanowisko na Lubelszczyźnie znajduje się w Józefowie k. Biłgoraja, w zaroślach na wzgórzu z wapieni litotamniowych. Występuje na niewielkiej przestrzeni w ilości kilku krzewów dobrze rozwiniętych, kwitnących i kilku młodych, płonnych. Stanowisko lubelskie jest prawdopodobnie w Polsce jednym z najdalej wysuniętych na północ i leży na północnej granicy zasięgu przebiegającej przez Polskę, lecz dokładnie nie znanej. Wszystkie odnalezione okazy należą do typowej odmiany: var. *tomentella*.

Rosa canina L.

Subsp. *canina* (subsp. *vulgaris* Gams)

Var. *lutetiana* (Lem.) Baker

Wyżyna Lubelska: Zawada, brzeg lasu dębowo-sosnowego, na piasku, 18. VI. 1962, W. K.; płat zaroślowy przy drodze do Kątów, 27. VII. 1962, W. K.; przy drodze leśnej, 27. VII. 1962, W. K. — Kąty, las dębowy na rędzinie kredowej, 26. VI. 1959, F. — Kąty II, polana leśna, 28. VII. 1962, W. K.; zbocze wzniesienia z *Linum flavum* i *Inula ensifolia*, 28. VII. 1962, W. K.; murawa stepowa z licznym *Adonis vernalis* przy drodze Kąty—Wychody, 28. VII. 1962, W. K. — Łabunie, polana leśna na kredzie, 15. VII. 1957, F.

Roztocze: Droga polna ze Szczebrzeszyna do Sasiadki, 15. VII. 1960, W. K. — Brody Duże, wapienne zbocze, 29. VII. 1962, W. K. — Frampol, południowy stok wapiennego wzgórza pokrytego cienką warstwą lessu, 7. VII. 1962, W. K. — Lipowiec k. Szczebrzeszyna, zarośla lessowego wąwozu, 19. VI. 1958, F. — Józefów, wzgórze litotamniowe, licznie, 14. VII. 1962, W. K. — Pardysówka, zarośla zbocza litotamniowego, 11. VII. 1959, T. K. — Hamernia, zarośla wzgórza litotamniowego, 11. VII. 1959, T. K. — Wapielnia, wzgórze litotamniowe, 5. VIII. 1960, W. K. — Susiec, zarośla *Prunus spinosa* na południowej ścianie lessowego wąwozu, 2. VII. 1962, W. K.

Var. *transitoria* R. Keller

Wyżyna Lubelska: Zawada, przydroże w lesie, 27. VII. 1962, W. K.; murawa stepowa z licznym *Adonis vernalis* przy drodze Kąty—Wychody, 28. VII. 1962, W. K.

Roztocze: Brody Duże, wapienne zbocze, 29. VII. 1962, W. K. — Panasówka, wapienne zbocze, 6. VIII. 1962, W. K.; przy szosie w zaroślach z róż i głogów, 6. VIII. 1962, W. K. — Józefów, wzgórze litotamniowe, 12. VII. 1959, T. K.; przy drodze do Hamernii, 11. VII. 1959, T. K. — Susiec, na miedzy, podłoże marglowe, 2. VII. 1962, W. K.; zbocze wąwozu, 2. VII. 1962, W. K.

Var. *dumalis* Baker

Wyżyna Lubelska: Łąki k. Nałęczowa, na dnie wąwozu, okaz silnie o cienionych, dlatego też b. skąpo kwitł, 24. VI. 1962, W. K.; na miedzy, 24. VI. 1962, W. K. — Zawada, przydroże, 18. VI. 1962, W. K.; zarośla na brzegu lasu dębowego, 27. VII. 1962, W. K. — Kąty II, brzeg lasu mieszanego, 28. VII. 1962, W. K.; zbocze wzniesienia z *Linum flavum* i *Inula ensifolia*, 28. VII. 1962, W. K. — Huszczka, k. Zamościa, wapienne zbocze, 18. VII. 1951, F.

Roztocze: Zastawie, wapienne zbocze, formy o okrągłych i podłużnych „owocach“ oraz o ogruczołonych brzegiem działkach kielicha, 3. VIII. 1962, W. K. — Goraj, górny brzeg wąwozu, 3. VIII. 1962, W. K. — Bononia, zbocze z przerzedzonym lasem sosnowym, formy podobne jak w Zastawiu, 4. VIII. 1962, W. K. — Frampol, płat o odsłaniającym się płytkim podłożu skalnym wapiennym porośły głównie różami, 5. VIII. 1962, W. K.; zbocze wąwozu lessowego przy szosie, 5. VIII. 1962, W. K.; zarośla wierzbowe przy szosie, 5. VIII. 1962, W. K. — Brody Duże, przydroże, podłoże wapienne, 29. VII. 1962, W. K. — Panasówka, nad rowem przy szosie, olbrzymi krzew o błyszczących liściach, 6. VIII. 1962, W. K. — Józefów, zarośla na wzgórzu litotamniowym, formy o błyszczących liściach i ogruczołonych brzegiem działkach kielicha, 30. VI. 1962, W. K.

Formy zbliżone do var. *puberula* R. Keller. Okazy niżej wymienione nieregularnym piłkowaniem i owłosieniem ogonków liściowych odpowiadają wyróżnionej przez R. Kellera var. *puberula* lecz nie spotkałam okazu ściśle odpowiadającego opisowi wyróżnionych dotychczas form. Są to krzewy wysokie, liście duże, niekiedy

pod spodem na nerwie środkowym b. skąpo owłosione, ogonki liściowe czasami na starszych pędach lysieją, korona duża żywo różowa, działki kielicha wydłużone i silnie piórkowane, „owoc“ duży jajowaty ze stożkowatym dyskiem. Kolce zakrzywione, wydłużone i niezbyt grube. Słupki $\pm$ silnie owłosione. Formy te są częste szczególnie na miejscach o płytkim skalnym podłożu wapiennym. Var. *puberula* we florze krajowej nie była dotychczas wyróżniana, najbliższe jej stanowiska znane są z Niemiec.

Wyżyna Lubelska: Zawada, przy drodze polnej, 18. VI. 1962, W. K.; płat zaroślowy na brzegu lasu przy drodze do Kątów, 27. VII. 1962, W. K. — Kąty II, zbocze wzniesienia z *Linum flavum* i *Inula ensifolia*, 28. VII. 1962, W. K.; murawa stepowa z licznym *Adonis vernalis* przy drodze Kąty—Wychody, 19. VI. 1962, W. K.; zarośla na brzegu lasu dębowego, 28. VII. 1962, W. K. — Huta Dzierżyńska, wapienne zbocze, 11. VI. 1958, W. K.

Roztocze: Zastawie, wapienne zbocze, 3. VIII. 1962, W. K. — Kocudza, zbocze przy szosie, 12. VII. 1962, W. K. — Bononia, zbocze z przerzedzonym lasem sosnowym i z *Sambucus ebulus*, 4. VIII. 1962, W. K. — Radzięcin, na polu, w podglebiu płytko skała wapienna, 4. VIII. 1962, W. K. — Panasówka, zarośla nad rowem przy szosie, licznie, 6. VIII. 1962, W. K. — Brody Duże, wapienne zbocze, licznie, 29. VII. 1962, W. K. — Kosobudy k. Zamościa, brzeg lasu, 10. VIII. 1951, F. — Józefów, zarośla na wzgórzu litotamniowym, 14. VII. 1962, W. K.

Najpospolitszy w Polsce podgatunek róży, pospolity na całym obszarze i we wszystkich krajach sąsiednich; od równin do lasów górskich. Na badanym terenie jest również jedną z najpospolitszych róż rosnącą w najróżniejszych warunkach i zbiorowiskach roślinnych, przede wszystkim na glebach żyznych i wapiennych, z płytkim podglebiem skalnym, lub na rędzinach kredowych, często na miejscach nie użytkowanych i ze stepowymi gatunkami roślin. Miedze, przydroża, zbocza, brzegi lasów itp. miejsca. Nie występuje tylko na miejscach bardzo suchych lub zbyt wilgotnych. Odznacza się bardzo silną zmiennością, której podlegają wielkość i kształt liści oraz „owoców“, owłosienie szyjek słupków, okrycie gruczołowe ogonków liściowych i działek kielicha. Szczególnie zmienną jest var. *dumalis*; wyróżnienie form wymaga doskonałej znajomości systematycznej tego podgatunku.

Z ogólnego zasięgu (Keller l. c.) podgatunek europejski obejmujący swym występowaniem obszar Europy do 68°13' szer. półn., zachodnią Azję i północną Afrykę. Według Hulténa (l. c.) należy do grupy roślin zachodnioeuropejskich-południowosyberyjskich.

Subsp. *dumetorum* (Thuill.) Parmentier

Wyżyna Lubelska: Kazimierz, zbocze lessowe, 8. VII. 1946, K. — Węglin k. Kraśnika, zarośla wąwozów, 8. VIII. 1959, F. — Zdziechowice k. Zaklikowa, wąwóz lessowy, 7. VIII. 1959, F.

Roztocze: Brody Duże, przydroże ze szpalerem krzewów róż, płytkie podłoże marglowe, 29. VII. 1962, W. K. — Józefów, zarośla na wzgórzu litotamniowym, 17. VII. 1962, W. K.

Podgatunek ten, według znanych mi opracowań, uważany jest za pospolity, tak samo jak podgatunek *canina*, przy czym wszyscy stwierdzają, że oba te podgatunki mają jednakowe wymagania ekologiczne. Na Lubelszczyźnie, pomimo pospolitości subsp. *canina*, subsp. *dumetorum* jest bardzo rzadka, chociaż spoty-

kana razem z nią. Wskazuje to najprawdopodobniej na jakieś specyficzne wymagania siedliskowe względnie na trudności w rozmnażaniu. Podobnie rzadkość subsp. *dumetorum* przy częstym występowaniu subsp. *canina* stwierdza Jurko (1962) dla róż Słowacji. Autor ten jednocześnie podkreśla podobne wymagania ekologiczne dla obu podgatunków. Jak dotychczas rzadkości tego podgatunku nie można tłumaczyć warunkami geograficznymi, ponieważ oba podgatunki zgodnie są zaliczane do jednej grupy elementów geograficznych: Keller (l. c.) — podgatunki europejskie, Hultén (l. c.) — grupa 27, rośliny zachodnioeuropejskie-południowosyberyjskie. Widziane okazy z badanego terenu są bardzo zmienne.

Rosa Afzeliana Fries

Jest to najpospolitszy na Lubelszczyźnie gatunek róży, co jest pewną osobliwością ze względu na górski charakter tej rośliny. Formy typowe tego gatunku skupiają się głównie na eksponowanych ku południowi murawach, luźnych zarosłach ciepłolubnych i na skrajach lasów, na podłożu zawierającym znaczny procent węglanu wapnia. Natomiast formy przejściowe z grupy subsp. *subcanina* czy subsp. *subcollina* w ogólnym swym rozmieszczeniu (Keller l. c.) zajmują partie niżej położone, a na Lubelszczyźnie częściej spotykane są na zboczach pokrytych lessem. Ten bogato reprezentowany gatunek na badanym terenie zasługuje na głębsze opracowanie ze względu na swoją bardzo silną zmienność; spotyka się tu formy bardzo rzadko występujące, a w Polsce dotychczas nie stwierdzone, o ogruczolonych liściach i szypułkach kwiatowych z grupy subsp. *vosagiaca* i subsp. *coriifolia*. Brak jednak materiału porównawczego utrudnia dokładne rozpoznanie.

W Polsce (Szafer, Pawłowski, Kulczyński 1953) *R. Afzeliana* szczególnie częsta jest w Karpatach, na niżu występuje w rozproszonych stanowiskach. Podobnie w krajach sąsiednich rozpowszechniona jest głównie w rejonach górskich i podgórskich, na niżu zaś nieobecna lub bardzo rzadka. Występuje (Keller l. c.) na obszarze Islandii, Anglii, Skandynawii do 68° szer. półn., dalej na obszarze górskim środkowej i południowej Europy, Małej Azji, Armenii i Kaukazu. Najwyższą wysokość osiąga w północnowłoskich Alpach (Monte Baldo) dochodząc do 1950 m n.p.m. (Keller l. c.). Pod względem geograficznym *R. Afzeliana* nie ma ustalonej przynależności do określonego elementu geograficznego. Według Hulténa (l. c.) należy do roślin zachodnioeuropejskich-środkowosyberyjskich.

Subsp. *vosagiaca* (Desportes) R. Keller
(*R. vosagiaca* Desportes, *R. glauca* Villars)

Wyżyna Lubelska: Mięćmierz k. Kazimierza, słoneczne zbocze kredowe, 12. VIII. 1959, F. — Nałęczów, góra Jabłuszko, zarośla na szczycie, 15. VII. 1962, W. K. — Bochothnica k. Nałęczowa, brzeg lasu, forma o szypułkach po części ogruczolonych, okaz silnie zmieniony przez ocienianie drzew, 15. VII. 1962, W. K.; górny brzeg lessowego wąwozu, 15. VII. 1962, W. K. — Charz k. Nałęczowa, przy drodze między domami, 18. VII. 1962, W. K.; przy drodze polnej, forma zbliżona do var. *fugax*, lecz ma działki kielicha na grzbiecie ogruczolone, 15. VII. 1962, W. K. — Zagrody k. Lublina, zbocze lessowe, 30. VII. 1948, F. — Guzówka k. Wysokiego, słoneczne zarośla lasu dębowego, 9. VII. 1958, F. — Ciecierzyn,

lessowe zbocze, 24. VII. 1962, W. K.; zbocze nasypu kolejowego, forma o częściowo ogruczolonych szypułkach, 24. VII. 1962, W. K. — Kol. Rudnik, lessowe zbocze, 18. VII. 1948, F. — Długie, lessowe zbocze, 10. VII. 1948, F. — Helenów, zbocze lessowego wąwozu, 28. VII. 1962, W. K. — Lipniak, zarośla wąwozu lessowego, 25. VIII. 1948, F. — Węglin, wawóz lessowy, 26. VIII. 1948, F. — Piotrków k. Bychawy, zarośla wzgórza, 8. VII. 1958, F. — Jaślików k. Łopiennik, las sosnowy, 16. VIII. 1958, F. — Stróża k. Kraśnika, zarośla wąwozu lessowego, 2. VIII. 1959, F. — Leszczyna k. Kraśnika, zarośla wąwozu lessowego, 8. VII. 1959, F. — Szczecyn k. Gościeradowa, zbocze z odsłoniętym wapieniem litotamniowym, 30. VIII. 1958, F. — Chełm, nasyp kolejowy, na kredzie, 10. VI. 1959, F.; przydroże, 18. VI. 1951, F. — Teresin k. Wojsławic, kredowe zbocze, 28. VIII. 1958, F. — Skomorochy Małe k. Skierbieszowa, słoneczne zbocze kredowe, 12. VI. 1959, F. — Orlów Murowany, przydroże, podłoże wapienne, 10. VII. 1958, W. K. — Kąty II, przy drodze leśnej, okaz rosnący w cieniu i nietypowy, 28. VII. 1962, W. K.; zarośla z tarniny, w runie *Adonis vernalis*, w podłożu rędzina kredowa, 28. VII. 1962, W. K. — Zawada, przydroże, 27. VII. 1962, W. K.

Roztocze: Szczepieszyn, brzeg drogi polnej, 13. VI. 1947, M. — Brody Duże, wapienne zbocze, licznie i wielopostaciowo, 19. VI. 1962, W. K.; przydroże na płytkim podłożu marglowym, forma o ogruczolonych liściach, działkach kielicha i szypułkach kwiatowych, 29. VII. 1962, W. K. — Zbocze wapienne k. Huszczki, 18. VII. 1951, F. — Frampol, wapienne zbocze z zaroślami w pobliżu szosy, forma o ogruczolonych liściach, szypułkach i działkach kielicha, 5. VIII. 1962, W. K.; zbocze w pobliżu szosy do Goraja, 5. VIII. 1962, W. K. — Radzięcin, na miedzy, forma o liściach i szypułkach ogruczolonych, 4. VIII. 1952, W. K. — Panasówka, nad rowem przy szosie, forma o liściach pod spodem i szypułkach ogruczolonych, 6. VIII. 1962, W. K. — Biała Góra k. Tomaszowa Lub., kredowe zbocze, 18. VIII. 1956, F.

Wołyń Zachodni: Werbkowice, przy torze kolejki wąskotorowej, podłoże lessowe, bardzo licznie, 14. VII. 1958, W. K. — Łastów, przydroże, licznie, 11. VII. 1958, W. K.

Kotlina Sandomierska: Luchów Górny, górny brzeg lessowego wąwozu, forma o meszkowato owłosionych ogonkach liściowych i liściach złożono ząbkowanych, 8. VIII. 1962, W. K.

Subsp. *subcanina* (Hayek) R. Keller

Polesie Tyśmienickie: Białka k. Parczewa, bór mieszany, 29. VII. 1961, F. — Sosnowica, brzeg suchego boru sosnowego, 23. VIII. 1962, F.

Wyżyna Lubelska: Chruszczów k. Nałęczowa, przy drodze przez wieś, 17. VII. 1962, W. K. — Łąki, zbocze lessowego wąwozu, licznie, 16. VII. 1962, W. K. — Charz, przy drodze pomiędzy budynkami, 18. VII. 1962, W. K.; górny brzeg lessowego wąwozu, 15. VII. 1962, W. K. — Nałęczów, zarośla na szczycie góry Jabłuszko, 15. VII. 1962, W. K.; słoneczne zbocze lessowe, 10. VIII. 1959, F.; za miasteczkiem, przy drodze przez lessowy wawóz, 15. VII. 1962, W. K. — Ciecierzyn, na zboczu lessowym, licznie, 27. VIII. 1962, W. K. — Czechówka, przydroże, 4. VI. 1946, M. — Dębówka k. Lublina, bór dębowy na lessie, 7. VI. 1946, M. — Helenów k. Lublina, zbocze lessowego wąwozu, licznie, 28. VII. 1962, W. K. — Lublin — Wrotków, nasyp kolejowy, 18. IX. 1962, F. — Góra Jurnica k. Kraśnika, słoneczne zbocze, 6. VII. 1958, F. — Piotrków k. Bychawy, zarośla wzgórza, 8. VII. 1958, F. — Chełm, płot przy ul. Lubelskiej, 18. IX. 1962, F. — Piotrków pow. krasnostawski, przydroże, 30. VII. 1947, K. — Izbica, piaszczyste wzniesienie k. drogi, 29. VIII. 1962, F. — Zawada, brzeg lasu na płacie piaszczystym, 27. VII. 1962, W. K. — Guzówka k. Wysokiego, widny las dębowy na kredzie, 22. VIII. 1951, F.

Roztocze: Brody Duże, na stromej miedzy, forma o białawych kwiatach, 29. VII. 1962, W. K.; droga polna, niski krzew, 29. VII. 1962, W. K.; wapienne zbocze, forma o owłosionych ogonkach, 29. VII. 1962, W. K. — Zastawie, wapienne zbocze k. kapliczki, licznie i wielopostaciowo, 3. VIII. 1962, W. K. — Bononia, na miedzy, 4. VIII. 1962, W. K.; przerzedzony las sosnowy na zboczu, 4. VIII. 1962, W. K. — Radzięcin, na miedzy, 4. VIII. 1962, W. K. — Frampol, zbocze przy szosie do Goraja, licznie w różnych formach, 7. VII. 1962, W. K. — Panasówka, zarośla nad rowem przy szosie, forma o białawych kwiatach, 6. VIII. 1962, W. K.; zarośla w dole przy szosie, 6. VIII. 1962, W. K. — Józefów, zarośla na wzgórzu litotamniowym, 14. VII. 1962, W. K.

Kotlina Sandomierska: Morgi k. Frampola, droga przy brzegu lasu, 10. VII. 1962, W. K. — Korytków Mały, nad rowem przy szosie, 9. VII. 1962, W. K. — Majdan Nowy k. Tarnogrodu, przy drodze przez wieś, 8. VIII. 1962, W. K.

Subsp. *subcanina* na Lubelszczyźnie występuje nie tylko licznie, ale przede wszystkim wielopostaciowo. Zmienności podlega piłkowanie liści, kształt i wielkość „owoców” i kolców oraz słupkowie.

Subsp. *coriifolia* (Fr.) R. Keller et Gams

(*R. coriifolia* Fries, *R. frutetorum* Besser)

Wyżyna Lubelska: Nałęczów, za miasteczkiem, zbocze lessowego wąwozu, licznie i wielopostaciowo, 16. VIII. 1962, W. K. — Bochothnica k. Nałęczowa, brzeg lasu, 16. VIII. 1962, W. K. — Ciecierzyn, zarośla lessowego zbocza, 8. VIII. 1948, F. — Długie k. Lublina, zbocze lessowe, 10. VII. 1948, F. — Helenów, na miedzy, 28. VII. 1962, W. K. — Sosnowa Góra k. Dzierżkowic, zbocze kredowe, 8. VIII. 1959, F. — Wólka Olbięcka k. Kraśnika, zbocze lessowe, 7. VIII. 1959, F. — Karpiówka k. Kraśnika, zbocze lessowe, 3. VII. 1959, F. — Bychawa, przy drodze, 16. VII. 1947, K. — Zagrody k. Rejowca, zarośla zbocza kredowego, 16. VIII. 1958, F. — Chełm, przydroże, 18. VI. 1951, F. — Wolwinów k. Chełma, polana stepowa, 27. VIII. 1958, F. — Horodysko k. Wojsławic, zbocze lessowe, 8. VII. 1959, F. — Amelin k. Uchań, zarośla zbocza lessowego, 11. VI. 1959, F. — Skomorochy Małe k. Skierbieszowa, słoneczne zbocze kredowe, 12. VI. 1959, F. W Krasnystaw, brzeg lasu sosnowego na wzgórzu, 8. VII. 1958, W. K. — Orlów Murowany, przy drodze, podłoże wapienne, 10. VII. 1958, W. K.; wapienne wzgórze, 7. VII. 1958, W. K. — Izbica, zbocze, 6. VII. 1958, W. K. — Wisłowiec k. Izbicy, las sosnowy na rędzinie kredowej, 7. VII. 1959, F. W Kąty II, wzniesienie z *Linum flavum*, na miedzy, w podłożu rędzina kredowa, 28. VII. 1962, W. K.; murawa stepowa z liczным *Adonis vernalis* przy drodze Kąty—Wychody, licznie, 28. VII. 1962, W. K.; na brzegu lasu, 28. VII. 1962, W. K. — Zawada, płat zaroślowy z *R. gallica* na brzegu lasu przy drodze do Kątów, licznie, 27. VII. 1962, W. K.

Roztocze: Brody Duże, przydroże ze szpalerem krzewów róż, podłoże wapienne, 29. VII. 1962, W. K.; wapienne zbocze, forma o szypułkach częściowo ogruczołonych, 29. VII. 1962, W. K. — Zastawie, wapienne zbocze z cienką warstwą lessową, 3. VIII. 1962, W. K. — Bononia, na miedzy, 4. VIII. 1962, W. K. — Frampol, zbocze w pobliżu szosy, 7. VII. 1962, W. K. — Panasówka, na miedzy na zboczu wapiennym częściowo uprawianym, 6. VIII. 1962, W. K.; zarośla nad rowem przy szosie, okaz rosnący w silnym ocienieniu i zmarniały, 6. VIII. 1962, W. K. — Józefów, zarośla zbocza litotamniowego, 12. VII. 1959, T. K.

Wołyń Zachodni: Mircze k. Hrubieszowa, na brzegu stawu, 10. VII. 1958, W. K.; na brzegu lasu mieszanego, 11. VII. 1958, W. K.

Kotlina Sandomierska: Cegielnia k. Janowa Lub., zarośla bezdrzewne, 10. VIII. 1960, T. K.

Subsp. *subcollina* (Hayek) R. Keller

Wyżyna Lubelska: Zawada, brzeg lasu dębowego, 27. VII. 1962, W. K.

Roztocze: Zastawie, wapienne zbocze z cienką warstwą lessową, 3. VIII. 1962, W. K. — Bononia, przerzedzony las sosnowy na zboczu, 4. VIII. 1962, W. K. — Frampol, zbocze wąwozu wśród pól przy szosie, 5. VIII. 1962, W. K. — Panasówka, zarośla nad rowem przy szosie, 6. VIII. 1962, W. K.; na miedzy prowadzącej do plantacji *R. rugosa*, 6. VIII. 1962, W. K.; wapienne zbocze, na miedzy, forma o ogruczołonych szypułkach i działkach kielicha, 6. VIII. 1962, W. K.

Uwaga. Na Lubelszczyźnie sporadycznie trafia się na miejscach najczęściej antropogenicznych zdziczała *Rosa rubrifolia* Vill., i *R. rugosa* Thunb. Oba te gatunki są hodowane (rzadziej *R. rubrifolia*) w ogrodach, np. w okolicach Nałęczowa. Pierwsza z nich w Polsce naturalnie występuje tylko w Karpatach. *Rosa rugosa* Thunb. w Europie w ogóle naturalnie nie rośnie, natomiast jest szeroko rozpowszechniona w hodowli (Ascherson und Graebner 1900—1905, Chrząnowskij 1958) i trafia się tylko zdziczała. Pochodzi ona z Dalekiego Wschodu (Kamczatka, Japonia, Chiny). Na Lubelszczyźnie spotyka się ją również

niekiedy w lasach (szkółki, brzegi lasów), gdzie jest wprowadzana przez pracowników leśnych. W Panasówce k. Frampola znajduje się duża plantacja tej róży prowadzona przez Państwowe Przedsiębiorstwo „Las” w celu pozyskiwania „owoców”.

Z Zakładu Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu M. C. S. w Lublinie. Kierownik Zakładu: prof. dr Józef Motyka

LITERATURA

1. Ascherson P. und Graebner P. 1900—1905. Synopsis der Mitteleuropäischen Flora. 6 (1). Leipzig.
2. Besser W. 1809. Primitiae Florae Galiciae Austriacae utriusque. 1, 2. Viennae.
3. Browicz K. 1962. *Rosa gallica* L. na Lubelszczyźnie. Roczn. Sek. Dendrol. P. T. B. 6: 89—99.
4. Brzyski B. 1961. *Orchis pallens* i inne interesujące gatunki w dolinie Dunajca koło Wojnicza (pow. Busko). Fragm. Flor. et Geobot. 7 (2): 317—326.
5. Chrzanowski W. 1958. Rozy. Moskwa, Gosudar. izdat. „Sowietskaja nauka”.
6. Eichler B. 1883. Spis roślin jawnopłciowych, rosnących w okolicach Międzyrzecza, położonego w gubernii Siedleckiej, powiecie Radzyńskim. Pam. Fizjogr. 3: 318—329.
7. Fijałkowski D. 1954. Szata roślinna wąwozów okolic Lublina na tle niektórych warunków siedliskowych. Annales UMCS, Sectio B, 9 (4): 125—215.
8. Fijałkowski D. 1954 a. Wykaz rzadszych roślin Lubelszczyzny. Fragm. Flor. et Geobot. 1 (2): 81—93.
9. Fijałkowski D. 1959. Roślinność leśno-stepowa w Łabuniach koło Zamościa. Annales UMCS, Sectio B, 13 (6): 147—186.
10. Fijałkowski D. 1959 a. Wykaz rzadszych roślin Lubelszczyzny. Część III. Fragm. Flor. et Geobot. 5 (1): 11—35.
11. Fijałkowski D., Izdebski K. 1959. Zbiorowiska stepowe na Wyżynie Lubelskiej. Annales UMCS, Sectio B, 12 (4): 167—199.
12. Flora Republicii Populare Romîne. 1956. 4. Edit. Academiei R. P. R.
13. Hempel M. 1885. Spis rzadszych roślin jawnokwiatowych rosnących w Teresinie. Pam. Fizjogr. 5: 154—159.
14. Hegi G. (bez daty). Illustrierte Flora von Mittel-Europa. 4 (2). München.
15. Hultén E. 1950. Atlas över växternas utbredning i Norden. Stockholm, Generalstab. Litogr. Anst. Forl.
16. Izdebski K., Fijałkowski D. 1959. Fragment roślinności kserotermicznej w Kątach pod Zamościem. Annales UMCS, Sectio C, 11 (13): 507—521.
17. Izdebski K. 1960. Rzadsze rośliny lasów środkowego Roztocza. Fragm. Flor. et Geobot. 6 (4): 465—479.
18. Jurko A. 1962. K problematice rozšírenia niektorých druhov ruží a hlohov u nás. Biológia, 17 (3): 216—219.
19. Keller R. 1931. Synopsis Rosarum Spontaneorum Europae Mediae. Zürich. Gebr. Fretz.
20. Koporska H. 1929. Spis roślin rzadziej spotykanych w okolicach Lublina i niektórych innych miejscowościach województwa lubelskiego. Acta Soc. Bot. Pol. 6 (4): 350—366.
21. Kornaś J. 1957. Rośliny naczyniowe Gorców. Monogr. Bot. 5: 1—259.
22. Kozłowska A. 1928. Naskalne zbiorowiska roślin na Wyżynie Małopolskiej. Rozpr. Wydz. Mat.-Przyr. PAU, 67, ser. A/B: 325—373.
23. Kwieciński F. 1898. Roślinność gminy Hańsk powiatu włodawskiego. Pam. Fizjogr. 14: 27—63.
24. Lawalrée A. 1960. Flore Générale de Belgique. Spermatophytes. 3 (3). Bruxelles, Ministère de l'Agriculture — Jardin Botanique de l'État.
25. Lencewicz S. 1955. Geografia fizyczna Polski. Warszawa, PWN.
26. Motyka J. 1947. Rozmieszczenie i ekologia roślin naczyniowych na północnej krawędzi zachodniego Podola. Annales UMCS, Sectio C, suppl. 3.
27. Paczowski J. 1888. Spis roślin zebranych w 1887 r. w powiecie Hrubieszowskim, gubernii Lubelskiej. Pam. Fizjogr. 8: 203—213.

28. Pawłowski B. 1956. Flora Tatr. Warszawa, PWN.
29. Rostafiński J. 1872. Florae Polonicae prodromus. Verhandl. d. zool.-bot. Ges. in Wien 22: 81—208.
30. Schenk E. 1955—57. Bestimmungsflorea der Deutschen Wildrosen, I und II Teil. Mitt. Flor.-soz. Arbeitsgem. N. F. 5, 6/7. Stolzenau Weser.
31. Semenow A. 1888. Zarys flory okolic Puław. Dopełnienie tegoż. Warszawskija Univ. Izwiestija, Warszawa.
32. Sławiński W. 1952. Zespoły kserotermiczne okolic Kazimierza nad Wisłą. Annales UMCS, Sectio E, 6 (12): 327—357.
33. Strasburger M., Hoff M., Sarzyński W. 1962. Badania zawartości witaminy C w owocniach róż dziko rosnących w Nałęczowie i okolicach. Roczn. Sek. Dendrol. P. T. B., 16: 163—181.
34. Szafer W. 1935. Flora polska. Rośliny naczyniowe Polski i Ziem Ościennych. 5. Kraków, PAU.
35. Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B. 1953. Rośliny Polskie. Str. 1020. Warszawa, PWN.
36. Wóycicki Z. 1915. Obrazy roślinności Królestwa Polskiego i krajów ościennych. Roślinność pasma Wzgórz Kazimierskich. Spraw. Tow. Nauk. Warsz. 8.

RÉSUMÉ

L'auteur présente la répartition au terrain de la province de Lublin des roses poussant naturellement. Jusqu'à présent ce problème n'étant pas étudié, les informations sur les roses du district examiné se bornaient à un nombre restreint d'avis publiés dans plusieurs ouvrages sur ce thème-là.

Comme base de son étude l'auteur a accepté l'herbier de l'Institut de la Botanique Systématique et de la Phytogéographie de l'Université Marie Curie-Skłodowska à Lublin, mais elle ne décrit que les phénomènes observés et examinés par elle-même. Dans son analyse de la distribution des roses Mme W. Krzaczek ne s'est servie que de collections d'herbier et elle y a discerné douze espèces différentes.

Dans la répartition des roses de la région en question on remarque une étroite dépendance de ces plantes des conditions géologiques et morphologiques du sol et du système aquatique du terrain. Ce sont surtout les éléments édaphiques qui y jouent un rôle important et parmi eux la quantité de carbonate calcaire du sol. Les plus riches en roses sont les contrées: le Haut-Plateau de Lublin (Wyżyna Lubelska) et le Roztocze, où les roses poussent d'habitude dans les endroits exposés au sud sur le terrain calcaire bien ensoleillé (herbage, broussailles, lisières de bois). A cette sorte de milieu sont spécialement liées les rares espèces de roses comme: *Rosa gallica* L., *R. Jundzillii* Besser, *R. agrestis* Savi et *R. elliptica* Tausch. Parmi les espèces rares et intéressantes au point de leur répartition géographique on rencontre au terrain exploré: *Rosa villosa* subsp. *pomifera* (Herrm.) R. Këller et Gams, *R. omissa* Déséglise et *R. obtusifolia* Desvaux, ces deux dernières étant pour la première fois mentionnées dans la région de nos recherches.

Dans cet ouvrage on a adopté le système et la nomenclature d'après R. Keller: „Synopsis Rosarum Spontaneorum Europae Mediae“ (1931).